

Aan:

- de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat
- de minister van Economische Zaken en Klimaat
- de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Datum: 29 juni 2022
Telefoon:

Uw kenmerk: IENM/BSK-2014/62976
E-mail:

Ons kenmerk: 801599-3388862/EvR/HvD/pm/673
Bijlagen: -

Onderwerp: aanbieding adviezen *Hoogspanningslijnen en gezondheid: neurodegeneratieve ziekten en Hoogspanningslijnen en gezondheid: kanker bij volwassenen*

Geachte bewindspersonen,

Hierbij bied ik u twee deeladviezen over *Hoogspanningslijnen en gezondheid* aan. Het ene gaat over neurodegeneratieve aandoeningen, het andere over kanker bij volwassenen. In 2018 is het eerste deel uit de reeks verschenen, dat gaat over kanker bij kinderen.

De adviezen zijn opgesteld door de vaste Commissie Elektromagnetische velden en getoetst door de beraadsgroep. De adviezen zijn te downloaden van onze website www.gezondheidsraad.nl.

In het eerste deel uit 2018 concludeerde de commissie dat het wonen in de nabijheid van hoogspanningslijnen en de daarmee gepaard gaande blootstelling aan extreem laagfrequente magnetische velden geassocieerd is met een verhoogd risico op leukemie bij kinderen. Op grond daarvan gaf de commissie in overweging het bestaande voorzorgbeleid rond hoogspanningslijnen uit te breiden naar andere onderdelen van het elektriciteitsdistributienet, zoals ondergrondse kabels en transformatoren.

De commissie komt nu op grond van het geanalyseerde epidemiologische onderzoek tot de conclusie dat ook bij volwassenen het risico op leukemie geassocieerd is met blootstelling aan magnetische velden, zowel in de woon- als in de werkomgeving. In de werkomgeving vertoont tevens het risico op enkele andere typen kanker een associatie met blootstelling aan magnetische velden. Dat is eveneens het geval voor het risico op amyotrofe laterale sclerose (ALS) en – in mindere mate – het risico op de ziekte van Alzheimer. De werkomgeving is in de analyses meegenomen, omdat bij sommige beroepen de blootstelling in de werkomgeving aanzienlijk hoger kan zijn dan in de woonomgeving en associaties tussen blootstelling en ziekte daar dus waarschijnlijk eerder aan het licht zullen komen. Bovendien is er in de werkomgeving aanzienlijk meer onderzoek verricht dan in de woonomgeving.

Een associatie die in epidemiologisch onderzoek wordt gevonden kan een aanwijzing zijn voor een oorzakelijk verband, maar voor meer zekerheid daarover zijn tevens gegevens uit experimenteel onderzoek nodig. Voor de neurodegeneratieve aandoeningen ontbreekt dergelijk onderzoek vrijwel, voor kanker bij volwassenen geven recente overzichtspublicaties van experimenteel onderzoek geen onderbouwing voor een oorzakelijk verband. De commissie kan daarom slechts de uitspraak doen dat er in sommige gevallen aanwijzingen zijn voor een oorzakelijk verband.

In beide deeladviezen komt de commissie tot dezelfde aanbevelingen: de bevindingen geven extra argumenten voor de eerder gedane aanbeveling om te overwegen het voorzorgbeleid uit te breiden, maar geven geen aanleiding tot verdergaande aanbevelingen. Wel adviseert de commissie om ook in de werkomgeving voorzorg toe te passen, door te streven naar blootstellingen die zo laag zijn als redelijkerwijs mogelijk is.

Ik onderschrijf de conclusies en aanbevelingen van de commissie.

Met vriendelijke groet,

prof. dr. J.M. Geleijnse,
vicevoorzitter